

Velja po pošti:

za celo leto naprej . . . K 36.—
za en mesec 3-50
za Nemčijo celoletno . . . 40.—
za ostalo inozemstvo . . . 46.—

V Ljubljani na dom:

za celo leto naprej . . . K 32.—
za en mesec K 2-70
V upravljanju mesečno . . . 2-50

Sobotna izdaja:

za celo leto K 8.—
za Nemčijo celoletno . . . 10.—
za ostalo inozemstvo . . . 12.—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna petlirvsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)

za enkrat po 50 v
za dva- in večkrat . . . 45.,
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:

Enostolpna petlirvsta K 1.—
Izjaja vsak dan izvzemši nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vozni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvu v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bozn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Državno in naravno pravo.

Narodnostna misel se je izza časa francoske revolucije krepila od dne do dne in danes je morda v svoji najsilnejši moči. Prišla je v tisti štadij, ko že posega v življenje posameznih kulturnih enot, presnavlja svet, postaja najodločilnejši politični faktor. Nje moči se ni mogoče več ustavljati in kdor bi jo skušal tajiti, bi bil podobna bolniku, ki hoče pregnati bolezen s tem, da taji nje obstoj. Tako bolehalo mednarodni organizmi: socialna demokracija si zastoji skuša pomagati preko narodnostnega vprašanja z raznimi doktrinami. Čim bolj taji svojo bolezen, bolj jo notranje razjeda narodnostni problem. Narodnostna misel je dosegla vrhunec svoje življenjske moči, postala je državotvorna. Naš zgodovinar dr. Srebrnič je zapisal v prvi številki letošnjega »Časa« znamenite besede: »Neovirano kulturno življenje, ki ga naravni zakon sam vsem narodom priznava, ni mogoče brez svobode. Tako svobodo pa more dandanes jamčiti edino narodna neodvisna država. Zatorej država narodov dandanes nima več ne zmožnosti ne pravice do obstoja, ampak pravico do obstoja imajo edinele narodne države, oziroma zveze paritetnih narodnih držav s skupnim vladarjem, oziroma skupno vlado.« Državotvorna sila narodnostne ideje je dobila svojo kratko jedrnatu formulo v besedi: samoodločba narodov. Ta beseda je postala krilata. Ko jo je izustil Wilson, so se je polastili takoj vsi državniki, kar je dokaz, da je bila potrebna, da se izrazi splošno mednarodno razpoloženje. Seveda jo je vsakdo pojmoval malo drugače. Drugače Wilson, drugače Czernin, še drugače ruska revolucija, ki jo rabi kot čarovno palico, s katero hoče rešiti vse zamotane vogle ruskih notranjih razmer in zunanjih mednarodnih odnošajev.

Ni verjetno, da bo načelo samoodločevanja narodov obveljalo v tako radikalnem zmislu, kot ga pojmuje ruska revolucija, dasi okrepi ruske revolucijske vlade slede logično iz tega načela. Vsaka misel le počasi dozoreva, zgodovina se ji more šele tekom časa prilagoditi in mnogokrat mora teči človeška kri, preden načelo, za katero je bila preljata, obvelja. Tako tudi samoodločevanje narodov, ta dragocena pridobitev svetovne vojske, ne bo takoj premagala vseh ovir. Državno mišljenje starih evropskih monarhij je bilo do l. 1914 vse preveč fevdalno, da bi se moglo prilagoditi popolnoma novemu času in njegovim zahtevam.

Te ovire se opazajo tudi v reševanju jugoslovanskega vprašanja. Narodnostna misel kot državotvorna sila je takoj poglala korenine v duši jugoslovanskega naroda, ki so se ji pa mogli takoj prilagoditi vsi politiki; ni jim prav spadala v njihovo

politično ideologijo. Tako negotovost vidimo na pr. pri hrvaških frankovcih. Po objavi majniške deklaracije so bili nekaj časa zbegani, niso vedeli, kako naj se odločijo, slednjič so deklaracijo zavrgli. Temu se ne smemo tako čuditi in nikakor ne smemo temu pojavu iskati vzroka samo v politični pokvarjenosti frankovske skupine. Vzrok je deloma v frankovskem programu samem, ki se opira zgolj na zgodovinsko državno pravo. Oni zahtevajo združitev zemelj, ki spadajo pod hrvaško krono, zaradi tega, ker imajo do te združitve zgodovinsko pravico, ne zaradi tega, ker prebiva tam narod iste krvi. Zato morajo dosledno prepustiti Hrvate in Srbe, ki prebivajo na Ogrskem, Mažarom, ker po državnem pravu ne spadajo k Hrvatom; zato morajo dosledno odreči Srbom in Slovincem državno enakopravnost; samo Hrvati naj bi bili »državen narod«, drugi narodi so le »narodnosti«. Tako državno-pravno pojmovanje je vzelo naravnost iz mažarske politične ideologije, ki je rodila toliko krutih krivic, ki sistematično potujčuje Slovence na Ogrskem. Ljudstvo je takoj razumelo, da je narodnostno načelo močnejše od državnopravnega, in frankovski politiki tega niso mogli razumeti. Vlada se je poslužila njihovega državnopravnega naziranja, obljubljala jim je, da se njihove državnopravne zahteve uresničijo, in frankovci so se izjavili zoper deklaracijo. S tem so tuji vladi pomagali, svojemu narodu pa škodovali, kajti na izpolnitev skrivnostnih obljub bodo lahko čakali do sodnjega dne. Zastojni so nas, Slovence, vrgli iz ladje kot nepotreben »balast«; njihova barka tiči v plitvih vodah starih pojmov in le močna struja novega narodnega prava bi jih mogla rešiti. Majniška deklaracija je hotela pomagati njihovi slabosti; v zahtevi po združenju Jugoslovancev se ne sklicuje samo na naravno, ampak tudi na državno pravo. Toda frankovci so bili preokoreli, da bi mogli sprejeti še kakšno drugo načelo razen državnopravnega.

K sreči je to politično naziranje tudi na Hrvaškem osamelo, velikanska večina ljudstva se je oklenila deklaracije in frankovski poskusi bodo ostali kakor na Slovenskem, tako na Hrvaškem, ponesrečena spletkar. Prej ali slej se bo pokazalo, da je naravno pravo močnejše od državnopravnih doktrin.

Mažari in dualizem.

Reforma državni ustavi je postala po nesrečni vojski l. 1866. nujna. Centralizem, ki je dosihmal vladal, se ni mogel več držati, narodi so želeli več svobode. Tedanji ministr. predsednik grof Belcredi je priporočal federalistično obliko ustave, kjer bi imel vsak narod zadostno mero avtono-

mije, za skupne zadeve pa osrednji parlament. Ta pametni nasvet pa ni obveljal v kronske svet, raje so sprejeli načrt barona Beusta, ki je nasvetoval dualizem, kjer imajo Nemci na eni in Mažari na drugi strani vso oblast, za druge narodnosti ni ostalo nič političnih pravic.

Ta baron Beust je bil tujec iz Nemčije, protestant; do l. 1866. kraljevi minister na Saksonskem, ki pa je moral po nesrečni vojski odstopiti. Tega moža so na Dunaju pobrali in mu izročili vso oblast v roke. Po svojem dualizmu je razklal cesarstvo na dvoje, kakor so nekaj dni razcepili mogočno rimsko cesarstvo na dve polovici, v pogubo obeh.

Mažari so dobili lastno državo, svoje ministre in državni zbor, torej veliko več, kot so mogli pričakovati. Po tej prvi osnovi je bila še realna vez med obema polovicama cesarstva. Avstro-Ogrska je bila še ena celota, ena monarhija. Za skupno zadevo so bile delegacije kot nekaj skupen parlament, in imeli smo še tri državne ministre: minister za zunanje zadeve, za vojsko in za finance, ki sta še nosila ponosno ime Reichskriegminister in Reichsfinanzminister. Taka je bila prva nagodba z Ogrsko l. 1867., kakor jo je sklenil Deák z Beustom. Mažari so veliko dosegli na škodo skupne monarhije in drugih narodov v njej. Dolgo pa Mažari niso bili zadovoljni s svojimi pridobitvami. Zdelo se jim je, da je Ogrska še preveč navezana na Avstrijo, začeli so delati na to, da bi to vez še bolj razrhljali, da bi iz te realne zveze napravili najprej samo formalno. In to se je njim kmalu posrečilo; sedanja nagodba z Ogrsko sloni le na pogodbi, katero je treba ponoviti vsakih deset let. Ako bi se pogodba ne sklenila, zveza preneha in nastopi sama po sebi osebna unija po osebni cesarjevi.

Vsled tega so tudi zginele prejšnje naslovi »Reichsministrov«, tako da imamo zdaj le še tri skupne ministre. Tudi delegacije niso več skupen parlament, ampak so po mažarski teoriji le odseki državnega zbora.

Na tej poti dosledno napredujejo Mažari kar se je jasno pokazalo o priložnosti kronanja cesarja Karla za kralja ogrskega. Mažari so kralju predložili kapitulacije v podpis, katere jim garantirajo popolno neodvisnost od Avstrije in polno enakopravnost z Avstrijo. To se vidi tudi v prenovljenih grbih in naslovih. Avstrija zdaj pomeni samo še deželo v državnem zboru zastopano, Ogrska pa vse drugo.

Pa tudi pri tem še ne mislijo ostati Mažari, ker hočejo doseči svoj cilj, ki ga zdaj še oficijelno prikrivajo, sicer pa tajno pripravljajo; ki je Košutova republika. Pot do tega cilja pa pelje skozi vse te postaje, na katerih smo gledali razvoj dua-

lizma. Prihodnja postaja bo zdaj ta, da dobi Ogrska vodilno vlogo v monarhiji. Že zdaj imajo Mažari prvo besedo v skupnih rečeh in se umešavajo predrzno v avstrijske zadeve vsled slabosti naše vlade in parlamenta. To prvaško stališče si hočejo utrditi in stalno napraviti. Že l. 1862. je Bismark svetoval grofu Karolyiju, naj prestavijo »težišče« monarhije v Pešto. Mažari so se takoj poprijeli te ideje in jo dosledno izvajajo.

Metoda, ki jo uporabljajo v ta namen, je čisto priprosta taktika razdeljenih vlog. Mažari držijo v politiki in v parlamentu vedno dve stranki, ena je na vladnem krmilu, druga je v opoziciji.

Opozicija ima nalog staviti vedno nove zahteve in vprašanja, ki gredo vse proti temu cilju, Ogrsko čisto oprostiti vsake zveze z Avstrijo. Stranka, oziroma vlada, ki je na krmilu, se tim zahtevam na videz ustavlja, se sklicuje na svoj program, na pogodbe itd., pa vse to opozicije ne uto-laži. Zdaj se začne vlada z opozicijo pogajati in skuša doseči kak kompromis, ki ga utegne tudi Krona sprejeti. Ako se ji to posreči, se začne ista igra z novo zahtevo, ako se vladi ta maneuver ne posreči, potem odstopi in opozicija pride na krmilo, seveda hoče nastopiti s svojim programom. Krona pa ne more vsega opozicijskega programa sprejeti, zato pa nekaj bolj radikalnih zahtev za enkrat zapostavi in začno vladati.

Zdaj je torej stara vladna stranka v opoziciji, ki pa se takoj utopi v nalogo mažarske opozicije. Komaj razvije vlada svoj program, že zastavi opozicija s svojo kritiko. Očita vladi, da ni sprejela v svoj vladni program vseh točk, za katere se je prej kot opozicija borila; potem si zbero eno ali drugo vprašanje, katero je najbolj pripravno in stara igra se nadaljuje.

Časopisje podpira to početje v polnem zboru, seveda je ravno tako razdeljeno na dvoje kot sta stranki v parlamentu. Časopisje na Ogrskem je še bolj pokvarjeno kot pri nas v Avstriji in stoji 90 odstotkov v službi lože. Loža skrbi tudi za razne demonstracije, ako treba na Krono ali druge faktorje izvajati terorističen pritisk. Uspeh je bil dosihmal siguren.

Na ta način so Mažari spravili dualizem na točko, kjer smo danes.

S tem pa Mažari še niso zadovoljni. Ker težišče še ni v Pešti, ampak je še na obeh straneh enaka moč, je ravnotežje. —

Premoč doseči hoče Mažari na vsak način. V ta namen se mora Avstrija ponizati in pristiti. Za to so pripravljeni Mažari vsak dan. Ena taka priložnost je bila pred izbruhom vojske z Italijo. Da bi se ohranil mir, je minister Berchtold obravnaval z Italijani, pa ni imel uspeha. Kar se hipoma pojavi Mažar Tisza na pozorišču, da bo on se pogodil z Italijo. Za kako ce-

LISTEK.

Razvaline.*

Leonid Andrejev.

Naša domovina je v nevarnosti. Tako je že davno proglasila začasna vlada v nekem manifestu. Kaj je to res? Mar je mogoče, da so tako strašne, ali že tudi vsakdanje besede samo strašilo? Saj tudi zdravnik večkrat straši bolnika, da bi ga prisilil k večji previdnosti, dasi ve dobro, da bolezen ni nevarna. Ali pomeni to povsem, da je zdravnik slab človek, šarlatan. Ne, to je lahko le način psihološkega vpliva. Vsekako to ne pomeni, da nas naša vlada ne vara, najsi tudi pretirava nevarnost. Zakaj i ona more želeči le dobro za bolno domovino in v pretiravanju nevarnosti išče vir ojačenja zdravilne energije. Ali v vsakem slučaju je jako velik razloček. Če mi zdravnik resno reče, da je moj ljubljani sin nevarno bolan, da je njegovo življenje v nevarnosti, potem pu-

stim vse in ostanem pri njegovi postelji noč in dan, da bi ga otel iz temne noči smrti. A zopet drugače ravnam, če mi reče zdravnik z nasmehom, da bolezen ni tako strašna, da je o nevarnosti govoril le zato, da se bolnik ne bo branil grenkih zdravil.

Kje je torej resnica? Ali je naša domovina Rusija v nevarnosti ali ni? Napočil je torej čas proste, resne in jasne besede. Ugoden molk, dvoumni govori, pobesneli politični prepiri, v katerih ni zavesti odgovornosti, to vse je z ozirom na narod zločin in neumnost. Nič ni treba napačne utehe, otroške hvale, ki so v gotovih epohah podobne navadnemu sleparstvu in zločinu napram narodu. Sicer pa, kaj bi neki zatajevali? Kakor usoda nikomur ne prizaneša, tako imamo tudi mi svojo usodo. Kako je mogoče lagati in smeja-ti se, ko kri brizga iz zabreklih žil, ko se dežela v vsej svoji prostranosti napaja s krvjo, ko smrtna bledest raste z vsakim trenutkom, ko je vsak hip v resnici dragocen in velike vrednosti kakor vdovin groš.

Napočil je dan proste besede.

I jaz prosto povem, kar mi šepeta vest in kar vidim krog sebe. Da, res, Rusija je v smrtni nevarnosti, je bliže smrti in jaz ne vem, če bo med živimi zdaj lemu,

zdaj pol leta, zdaj dva meseca. Ne vem! Hočem verjeti, da ostane med živimi, klidem na pomoč povestnico in vse čudeže, zbiram vso svojo moralčno moč, da bi verjel in bi ne padel v obup — a ne vem, ne vem. Mogoče, da so moje besede neutemeljene. Mogoče, da moramo še zmerom kazati vesele obraze pri strašni igri. Ali jaz ne morem misliti na takt, ne morem se delati mirnega ob postelji umirajočega. Naravno je, da se srdim, da nas Nemci lahko poslušajo. Zakaj, kar jim je treba vedeti, vedo tudi tako, da še dosti boljše kakor mi. Otroški idealisti, radovedni preprosti ljudje — zahtevamo odkritja tajnih dogovorov, kakor bi bilo kaj na teh dogovorih, med tem se je smrt približala po kontraktu kakor delavec, ali za ogal, kje ta smrt stoji, ne more nihče pogledati.

Glej, to je prva groza, ki jo vidim. Glad! Bliža se neodvratno. S težavo se hrani armada, ki nima zalog za najbližji čas. Konji cepajo vsled pomanjkanja píce. Kako živimo mi po mestih, vemo vsi. Kako dolgo to lahko traja, kdo ve. Do nove žetve je še daleč — in nič gotovega ne vemo. Nemara zdržimo še nekaj časa. Ali dogodi se tudi lahko, da armada in lakote zbeži iz zakopov kakor nalive vse uničujoč in razdirajoč na svoji poti. Brez moči in v

zraku so vsi neodločni napori vlade in njeni pozivi na prebivalstvo. Temno, topo in brezupno kmetiško prebivalstvo je zaprlo žito in samo se je zaprlo. Nikomur več ne veruje. Bili so trenutki v prvih dneh revolucije, ko je bilo videti, da je vse sel-ska masa zdržala. Tudi kakšni vagoni z živili za armado so se jeli kazati. Ali vse to je minulo. Ali zdaj so prešli dnevi in meseci in kmetiško prebivalstvo spet ne veruje, vnovič se je zateklo v globočine svojih temnih vraz, vnovič se je skrilo v somraku poželjivosti dobička in strahu, ki jih rodi nezaupnost. Le v tem je razlika, da kmetje niso vereli le enemu carju in da danes ne verujejo nikomur več, niti začasni vladi, niti delavsko-voj. sojuzu.

Eno pa je jasno in vidno — poda se bijejo. A kadar se gospoda in vojska, tedaj se kmetje zapirajo. Tedaj ostane samo en edini stan in preizkušeno sredstvo — nikomur več verjeti, varovati se, zapirati se, in v zemljo zakopati vse, tudi denar in preostanke žita. Če je jutraj oblačno, ne razgali se preveč, ker ne veš, če se boš lahko odel in zapel. Sicer mi sami, ki vse umejemo, ali bi oddali polovico od ruskih zalog sladkorja in moke, katero se nam je posrečilo izza ugodnih slučajev nakupičiti? Ali bi morda dali prostovoljno polovico teh armadnih zakladov?

* Leonid Andrejev je objavil ta članek v listu »Ruskaja volja«. Spis nam dobro opisuje ruske razmere pred začetkom mirovni po-gajanj.

no? Za ceno odstopa raznih pokrajin Avstrije, Ogrska bi ne bila izgubila pedi zemlje. Grof Berchtold je odstopil, Mažar Burian je postal zunanji minister, desna roka Tiszova. — To pot je Bog obvaroval Avstrijo pred mažarsko nakano.

Pred nekaj časom je prišla na svetlo brošura, ki priporoča avtonomijo Galicije. Avtor te zanimive brošure je eksminister grof Julij Andrassy. Poljaki so bili veseli te brošure, tudi Nemcem je bila všeč, ker upajo s tem dobiti na svoji strani premoč nad Slovani. Res kmalu potem, 6. novembra 1916, izda minister Körber cesarski patent o avtonomiji Galicije. Mažari se resno drže, pa delajo napreje. — Med tem je nastalo po milosti Nemcev poljsko kraljestvo, majhno sicer, pa vendar se nekoliko izpolnjujejo stare želje Poljakov. Poljaki žele, da bi se zedinile vse poljske pokrajine v eno državo, ki bi imela prostor do morja. Prusi pa ne marajo o tem nič slišati; pač pa so galiski Poljaki pod vodstvom eksministra Bilinskega izrazili pripravljenost, da se združijo s Poljsko. Na prvi hip je ta novica pretresla avstrijske Nemce, ker z Galicijo izgubi Avstrija eno tretjino prebivalstva in glavni vir raznih produktov. Toda Bilinski jih je znal potolažiti rekoč: »dajte da se najprej Galicija združi s Poljsko, potem pa bomo mi Galičani skrbeli, da se četa Poljska združi z Avstrijo.« — To je pa druga muzika, naši Nemci so bili potolaženi. Mažari pa se drže, kakor bi jih vsa ta zadeva nič ne brigala, a v resnici pa Mažari vse to gibanje skrivaj vodijo. — Odtod izvira tisto tesno prijateljstvo Poljakov z Mažari.

Načrt Mažarov je zdaj ta, da bodo pospeševali odstop Galicije, kar ponižuje Avstrijo. — Galicija pa se mora restavrirati od vojnih poškodb, predno postane samostojna. Res je vlada že dovolila in izplačala v ta namen nekaj sto milijonov, — treba bo skupaj kakih dve milijardi — pa bo plačala tudi to, ker sicer nima vlada večine, ako Poljaki z njo ne gredo. To je torej velika breme za Avstrijo. Zdaj pa glejte čuda; Mažari so se trdno izjavili, da nosi vsaka država sama stroške restavracije; torej Avstrija sama stroške za Galicijo. Naši Nemci se strašno černo drže pri tej novici, pa si ne upajo odločno nastopiti proti Mažarom, ker jih potrebujejo v boju proti Slovanom; raje utrpel en par milijard, kot da bi dali Slovanom nekaj pravega, kar jih nič ne stane.

»Eačun je torej takle. Po stanju iz leta 1910, ima Avstrija 28 in pol milijona ljudi, Ogrska s Hrvaško pa 20.800.000. Ako odpaše Galicija z Bukovino, izgubimo okrog 9 milijonov duš, torej pade Avstrija nazaj na 19 milijonov ter je že zadaj za Ogrsko. Vrh tega dobijo zdaj Ogrci gotovo Bosno, kar jim prinese spet 1 milijon in 800.000 duš, bi torej s prejšnjimi 21 milijoni bilo že blizu 23 milijonov. Ako se posreči ministru Wekerle, da dobi še Dalmacijo, potem bo končni uspeh ta, da bo Avstrija z 18 milijoni stala nasproti Ogrski s 23 milijoni. — V oziru prebivalstva je premoč že dosežena.

»Avstrija se tolaži s tem, da s pristopom Poljske vse in še več nazaj dobi, kar je z odstopom Galicije izgubila. Minister pl. Seidler je mogočno govoril v državnem zboru ob priložnosti poljske debate rekoč: »naj bo že odstop Galicije kakoršenkoli, gotovo bo uspeh tak, da bo Avstrija ojačena prišla iz te kupčije.« — Ako bi bilo to gotovo res, bi ne bilo kaj ugovarjati. Ali tak rezultat poljske avtonomije, bi prekrizal vse račune Mažarov, zato ne moremo verjeti Seidlerjevimi besedam. — Prvo kar pl. Seidler ni vzel v račun so naši državni dolgovi. Pred vojsko smo imeli skupno 15 milijard državnih dolgov, Avstrija blizu 9 milijard, Ogrska pa nekaj čez 6 milijard. Vojska nam bo naložila najmanj 50 milijard. Ako jih razdelimo po kvotnem ključu, pride na Avstrijo okrog

34 milijard in na Ogrsko 17 milijard. Skupaj s prejšnjimi dolgovi zneso ves dolg okrog 43 milijard za našo polovico. Ako odpade Galicija, ki ima skoro eno tretjino prebivalcev Avstrije, bi morala vzeti seboj za doto tudi eno tretjino državnega dolga, to bi bilo okroglo 14 milijard. Ali bo Galicija to zmogla, ali bo sploh hotela. Ni misliti. Poljska sama je zdaj revna dežela, po vojski vsa razdiana. Denarja nima. Morala bo iskati posojil na milijarde; in pri vsem tem naj bi z Galicijo vred prevzela še kakih 14 milijard dolga. To je pač izključeno. — Sicer je mogoče, da bi bili Nemci voljni nekaj odnehati, pa pri takih računih preneha vsako prijateljstvo. Poljaki ne bodo mogli glasovati za tako breme, brez Poljakov pa ni v zbornici večine za vlado.

Ako ostane pristriženi Avstriji z 18 milijoni duš 43 milijard dolgov, povečani Ogrski pa le 23 milijard, potem bo sprevidel lahko vsakdo, da se je »težišče« močno preselilo v Pešto. — Kako pa naj ostanejo resnične trditve ministra pl. Seidlerja pri teh razmerah?

S tem pa še ni docela izvršen načrt naših Mažarov. Kakor smo že zgoraj povedali, se drže zdaj Mažari, kakor da nimajo z Galicijo nič opraviti. Ko pa bo končno Galicija združena s Poljsko, potem se bo stvar zasukala. Poljsko kraljestvo bo iskalo zveze z monarhijo. Kakšna bo ta zveza? Naši Nemci bi radi napravili realno zvezo, podobno kakor je bila prvotno med Avstrijo in Ogrsko, kjer bi imeli marsikaj skupnega kakor n. pr. carinsko okrožje, denar, in še kaj. Ogrci pa niso za tako realno vez Poljske z Avstrijo, ampak za personalno unijo, ker nameravajo ob istem času tudi svojo zvezo z Avstrijo spremeniti v personalno unijo. — Poljaki bodo rajši se držali ogrske politike, ker so že zdaj veliki prijatelji Mažarov, kakor vidimo vsak dan.

Po odstopu Galicije poljski državi bodo pravi mejaši nove Poljske; Ogrska, Ukrajina, Prusija, Rusija, ne pa Avstrija, ki se bo le v šleziji na kratki črti dotikala Poljske. Naravno bo torej, da bo Poljska bolj težila proti Ogrski kakor proti Avstriji. Z Ogrsko jo tudi vežejo stari zgodovinski spomini. Zadnja desetletja se je sicer galiskim Poljakom tudi v Avstriji dobro godilo, ker so znali voditi politiko »di sacro egoismo«; podpirali so vsako tudi Slovanom sovražno vlado, ako so le zase dobili nekatere ugodnosti. Poljski narod pa je dobro vedel, da dunajska nemška vlada ne daje Galiciji takih darov iz nesebične ljubezni do ljudstva, ampak le iz strankarsko političnih nagibov, da si ohrani v parlamentu večino. Tako spoznanje pa ne bo rodilo pravega spoštovanja.

Ko pride čas, da si bo Poljska izbirala svoje zaveznike, ali je ne bo lahko premotila stara ljubezen do Ogrcov, da si bo volila Ogrsko in ne Avstrijo za tovariša. In če se to zgodi, so želje Mažarov v tem oziru spolnjene, ker je »težišče« v Pešti. Kaj poretke k temu nemški Avstriji, ki se zdaj objemajo s Košutovskimi Mažari. Morebiti se tolažijo s tem, da je kralj ogrski tudi cesar avstrijski. Za zdaj je to res; ali bo pa vedno tako ostalo? Saj vemo in bomo še posebej dokazali, da je zadnji ideal židovskih-zidarskih Mažarov Košutova republika.

V tem kolobarju zdaj plešejo skupni ministri in naši avstrijski pod vodstvom pl. Seidlerja. Ali se moremo nadejati od take politike dobrih uspehov za monarhijo in njene narode?

Darujle za dr. Krekov spomenik!

Darovi naj se pošiljajo na naslov: Odbor za dr. Krekov spomenik, Ljubljana.

In kako tam daleč v globoki Rusiji odmevajo vse te naše debate o miru brez aneksij in kontribucij, ti naši sholastični prepri ali z orožjem v roki o tem, koliko besed manjka v Miljukovi noti — ali dve ali tri ali samo ena?

Kako verjeti vladi, ko na deset in deset listov dan za dnevom ponavlja: »Ne verujte Miljukovu in njegovim prijateljem, to so imperialisti. Buržoazija ima svoj namen!« Tako delujejo torej časniki. Kako more dajno, temno ljudstvo verjeti vladi, proti kateri se tudi že prirejajo demonstracije! Mi tukaj v Petrogradu še morda vemo, za kaj gre in kako stvari stoje. Ali že v Moskvi so govorice in še dalje že same bajke. Kdo ugame, kako strašne so že tam daleč v nemih, zasneženih selih. Kako se pretirava število padlih, ker se v Petrogradu ni moglo dolgo dognati. Kako teman strah in še temnejše nade se zbuja v teh narodnih masah, od katerih zavisi glad armade in naš glad.

A čemu bi ljudstvo verovalo nepristranskemu in tajnemu delavskemu svetu, katerega napada kar deset in deset novih časnikov, katera je prava vlada in katera spet ni prava vlada, katera zasleduje kako proletarsko črto, katera varuje

pred vojsko, varuje pred posojilom svobode in kliče: Ne dajate, dokler se ne prepričamo! Katera torej pošilja vojake na fronto in tu spet deli dopuste. Mi tu v mestu moremo že tako ali tako razločiti subtilne razlike, ki ločijo »Izvestija« od »Pravde« in »Nove Zvezje«. Mi vemo še, iz česa je nastal ta sklep sovjeta in kako zopet popolno nasprotje iz tega prvega. Mi razločujemo še izvrševalni odbor od odbora Odborov, vemo, v čem se razlikujejo mnejski bramborci od mnejskevikov protibrambovcov. Ali kako se kaže vse to tam daleč v globoki Rusiji!

Oni tam ne umevajo teoretičnih preprirov, ne vedo, da gre samo za teoretične spore, tako kakor si med navadnimi ljudmi nihče ne more predočiti teoretične razprave o požaru, kako se je mogoče v naltlačeno polni cerkvi pričakati o vzrokih, zakaj bije plat zvona. Kako morejo oni umeti te nasprotujoče si krike in vike — nekdo vpije: »Dajte hleba armadi in vojakom!«, a drugi: »Sklenite takoj mir, pošljite moze na konferenco v Stockholm!« Komu je verjeti? Česa si želimo: vojske ali miru? A gospoda, se bijejo in bijejo, ljudstvo se pa zapira.

Mirna pogajanja.

Kronski svet v Berlinu. — Stališče nemških strank.

Berlin, 2. jan. (K. u.) Listi so poročali, da bo danes popoldne pod cesarjevim predstvom zboroval kronski svet, na katerem bodo razpravljali o uspehih pogajanj v Brestu Litovskem.

Berlin, 2. jan. (Wolff.) Hindenburg in Ludendorff sta se pripeljala danes dopoldne v Berlin.

Berlin, 1. jan. Kanceler grof Hertling se je posvetoval dolgo časa z velikim admiralom pl. Tirpitzem.

Berlin, 2. jan. (K. u.) »Voss, Ztg.« je poročala, da se bo jutri zbral starešinski svet državnega zbora. Sklepal bo, če kaže sklicati državni zbor. O sklicanju državnega zbora, kar zahtevajo socialni demokrati, se različno sodi. Na posvetu pri državnem tajniku pl. Kühlmannu poslanci niso zavzemali enotnega stališča glede na dogovore v Brestu Litovskem. Državni tajnik pl. Kühlmann je naznanil, da danes zvečer zopet odpotuje v Brest Litovsk. Kanceler pojasni najbrž svoje stališče jutri v seji glavnega odseka.

Berlin, 2. jan. Voditelji državnozbornskih strank so se včeraj posvetovali z dr. Kühlmannom o pogajanjih v Brestu Litovskem. Zastopnika socialnih demokratov Scheidemann in Ebert sta zahtevala, naj se državni zbor precej skliče.

Berlin, 2. jan. (Wolff.) Cesar Viljem je zaslísal danes popoldne kancelerja grofa Hertlinga, maršala Hindenburga, generalnega kvartirnega mojstra Ludendorffa, državnega tajnika grofa Wedela in dr. pl. Kühlmanna, ki so mu poročali.

Nerešena vprašanja.

Berlin, 2. jan. Z ruskimi delegati se morajo še dogovoriti, kako se bo glasovalo v ozemljih, ki so jih avstrijske in nemške čete zasedle. Rešili tudi še niso vprašanja o zahtevi Rusije glede na samoodlobo narodov v nezasedenih delih Litve in Kurskega.

Grof Czernin odpotuje v Brest Litovsk.

Dunaj, 2. jan. (K. u.) Cesar je zaslísal zunanjega ministra grofa Czernina v posebni avdijenci.

Dunaj, 2. jan. Czernin se bo jutri zjutraj odpeljal v Brest Litovsk. Soremljevali ga bodo sekčni načelnik dr. Gratz, pooblaščenca ministra baron Mittag in dr. pl. Wiesner, legacijska svetovalka baron Andrian in grof Colloredo-Mannsfeld in legacijski tajnik grof Csaky.

Pogajanj ne prekinemo. — Sporazum se morebiti udeleži pogajanj.

Budimpešta, 2. jan. »Az Est« je poročal iz Berlina: Merodajni politični krogi sodijo, da se sporazum morebiti zadnjo uro le odloči, da se udeleži v kakršnikoli obliki mirovni pogajanj. V Berlinu pa nikakor ne nameravajo niti nekaj dni odgoditi pogajanj z ozirom na morebitno udeležbo sporazuma.

Ukrajinci v Brestu Litovskem.

Brest Litovsk, 2. jan. (K. u.) V Brest Litovsk se je pripeljala odposlaništvo Ukrajincev, da se udeleži mirovni pogajanj.

Zveza Bresta Litovskega s Petrogradom.

Dunaj, 2. jan. (K. u.) Vojni tiskovni stan: Da se očišča zveza s Petrogradom, so zvezali Brest Litovsk brzojavno naravnost s Petrogradom.

Pariška gospodarska konferenca.

Pariz, 2. jan. Svet alirancev za vojne nakupe je imel včeraj sejo, katere so se udeležili zastopniki Anglije, Francije, Italije in Amerike. Finančni odsek se je v posebni seji pečal z nakupi, ki jih nameravajo v Združenih državah in nevtralnih deželah ter razpravljali o dotičnih finančnih vprašanjih.

Sporazum in pogajanja v Brestu Litovskem.

Parlamentarni poročevalec »Daily Chronicle« je pisal: Vladni krogi pripoznavajo, da so brestlitovski predlogi novost, ki se mora oficijelno vzeti na znanje. Anglija, Francija, Združene države in Italija že o tem razpravljajo. Lloyd George je rekel, da mora Anglija v vprašanju Alzacije Lorene podpirati francosko vlado. Angleški delavci in francoski socialisti vplivajo na Rusijo, naj ne sklene posebnega miru. Po washingtonskih brzojavkah z dne 30. m. m. ameriška vlada le malo pričakuje od mirovni poizkusov Nemčije, za katero posredujejo boljševiki potom Nemčije. Wilson s svojimi svetovalci vse vesti natančno proučuje. Če bo mirovna ponudba jasna, zavezniki odgovore na njo in obrazložijo pravice zaveznikov v vseh podrobnostih. Wilson se mirovni pogajanj ne udeleži, dokler se Nemčija svojim vojaškim smotrom ne odpove; a če bi že začasni nemški mirovni predlogi obsegali jasna jamstva v tem oziru, store Združene

države vse, da se skliče mirovni posvet. »Morning Post« je 2. t. m. potrdila, da so pričeli 30. m. m. zavezniški razpravljati o odgovoru Rusiji. Pred 4. ali 5. t. m. ne nameravajo odgovoriti. Pariški listi so poročali, da je zboroval 31. m. m. štiri ure ministrski svet; predsedoval mu je Poincaré, navzoči so bili tudi angleški, ameriški in italijanski veleposlanik in rumunski poslanik. Rimski poročevalec lista »Journal de Geneve« je pisal: Nemški odgovor v Brestu Litovskem je povzročil v italijanskem senatu burno prerakanje. Več senatorjev je prosilo vlado, naj se švicarski zvezni svet takoj naprosi, da posreduje. Predlog so odklonili.

Utrjeno stališče boljševikov. — Monarhistični pokret v Rusiji. — Za neodvisnost Finske.

Bern, 2. januarja. (K. u.) »Daily News« so poročale iz Petrograda 27/ m. m.: Odgovor osrednjih velesil na mirovne predloge boljševikov je celotno ugodno vplival. »Denj«, glasilo zmernih elementov, je pisalo: Jasna, kategorična odpoved osvoboditve in volja, da vrnejo tistim narodom neodvisnost, ki so jo med vojsko izgubili, je izjavo četverozveze dvignila na višek važnosti v svetovni vojski. Ni mogoče povedati, kako da se je stališče boljševikov okrepilo. Če bi boljševiki zdaj sklicali konstituanto, bi šla z njimi skoraj cela Rusija.

Amsterdam, 2. jan. V Petrogradu se krepi agitacija za monarhijo. Te dni so bili nabiti lepaki, ki so narod pozivali, naj ponovi carstvo in proglasi carjem velikega kneza Aleksija.

Stockholm, 2. januarja. V soboto se je podalo finsko odposlaništvo v Petrograd, da izpolnje pri ruski vladi priznanje neodvisnosti Finske.

Kaj bo s Poljsko?

Dne 5. novembra se je vršil v cesarskem gradu Bellevue kronski svet. Poleg cesarja, članov vlade, vrhovnega armadnega vodstva, varšavskega generalnega guvernerja in drugih visokih osebnosti se je udeležila seje velika množica strokovnjakov. Dva dni nato so bile skrivnostno gradu Bellevue, mogoče pomanjkljivo, znane v mnogih uredništvih, v elegantnih hotelskih dvoranah in boljših brivnicah. Pripovedovali so, da bodo Poljaki prišli k Avstriji, da si bo avstrijski cesar posadil na glavo krono Jagelonov in da se želi, da bi se Kurska in Litva na kak način pridružili nemški državi in da bi kakega nemškega kneza tam postavili kot »prvega služabnika ljudstva«. V javnosti je takoj nastal zelo odločen odpor in v pomirjenju te opozicije se je začelo opozicijo, da je izid kronskega sveta napačno opisan in da se še prav ničesar ni končnoveljavno uredilo. Seveda se ni ničesar končnoveljavno uredilo, ker se brez nasprotne stranke ne more ničesar končnoveljavnega skleniti, ali določila sta se pot in pa cilj. Nobenega dvoma ni, da so bili odločeni še nadalje stremeti za tem ciljem.

Ko se je dne 25. decembra, na ta »nesrečen dan«, kakor pravi vsenemško časopisje, oznanil iz Bresta Litovskega »mir brez nasilne pridobitve ozemlja in brez vojnih odškodnin«, so bili tisti, ki so bili prepričani o nadaljnjem obstoju onih načrtov, precej razočarani. Dne 28. decembra so bili objavljeni nemški predlogi in ruski protipredlogi. Gre sedaj le še za to, kako naj se za Poljsko kakor tudi za Litvo, Kursko, dele Estlandije in Livlandije zagotovi pravica, da se ločijo od ruske države in se priključijo kam drugam in kako, pod katerimi razmerami, naj se izrazi ljudska volja.

Zelo mogoče je, tako piše »Berliner Tageblatt«, in celo skoro gotovo, da se bo pri svobodnem glasovanju poljsko ljudstvo izreklo za zvezo z Avstrijo. Najmanjše število glasov bi bilo morda oddanih za priključitev k Nemčiji, kajti kljub vsem odredbam za zboljšanje reda in higijene Nemcev ne ljubijo. Tudi v nemškem ljudstvu ni veliko nagnjenja, da bi se obremenilo s Poljsko. Od treh možnih rešitev je avstro-poljska na drugem mestu, nemško-poljska najslabša.

Omenjeni list pravi nadalje, da bi vsaka ekstremna rešitev, da bi vsaka aneksija ali priključitev ozemlja, ki bi šla do pred petrogradskih vrat, le močno škodovala in da so proste zveze najboljšje. Ponovno se mora povdariti, da bi nas pred brezkončnimi zmedami najboljšje varovala popolna svoboda, absolutna, na vse strani jasno dokazana neodvisnost ljudskega glasovanja. Vsaj to se mora nam in našim zanamcem prihraniti, da ne bodo iz teh ozemelj neprestano prihajale tožbe. Jasna, neomejena izpeljava samoodločevalne pravice bo onemogočila klic: »Sila nas je potlačila, osvobodite nas, mi vas pričakujemo!«

Naročaites „Slovenca.“

vitez P o g a č n i k.

Dr. Šusteršič, ki je stikal na Kranjskem po izdajalcih, dasi jih ni mogel dobiti, si ne upa z resnico na dan. Pač pa si upa jemati dobro ime drugim ljudem in jih dolžiti najgršega dejanja, ki ga nihče drugi na Slovenskem ni bil sposoben razen dr. Šusteršiča samega, kakor je dokumentarno dokazano. Vitez Pogačnik ga je že pozval, naj enostavno objavi vsebino tajnih poročil, o katerih piše v svojem listu — on jih ne objavlja, pač pa zopet sumiči. S takimi ljudmi bo slovensko ljudstvo hitro in temeljito obračunalo.

— **Dr. J. Ev. Krek** — med misijonari. Neimenovan dobrotnik iz Ljubljane je daroval vodstvu »Dejanja sv. Detinstva« lepo vsoto 140 K v ta namen, da se odkupita dva poganska otročiča in krstita na ime Jan. Ev. Krek in Cecilija Krek.

— **Na naslov c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.** Prejeli smo: »Kmetovalec« je z dne 15. dec. l. št. 23 prinesel članek: »Za obrambo kmetkega stanu«. V tem članku agitira za novo, ne potrebno »Kmetko stranko«. Iz tega se vidi, da hoče »Kmetovalec« kot nepolitičen list uganjati umazano politiko. Podpisani posestniki in kmetovalci v občini Stari trg pri Ložu odločno protestiramo proti temu, da hoče strogo kmetški in gospodarski list sejati prepir in neslogo med kmetiskim ljudstvom v škodo kmetškemu stanu. Svetujemo c. kr. kmetijski družbi, da v prihodnje raji namesto hujskajočega članka postavi na isto mesto kak gospodarsko-poučni spis, ki bo kmetom v pouk in ne v škodo in pogubo kmetске organizacije. — Stari trg, dne 30. dec. 1917. — (Sledi 26 podpisov.)

— **Višji vojaški kurat Maračič** je imenovan za voditelja vojnega superiorata za etapno zasedeno italijansko ozemlje s sedežem v Belluno.

— **Beneški interniranci.** Na poziv v »Slovenca«, naj se oglašijo slovenski beneški interniranci, se je javil Valentin Tomažin, Naraplje p. Ptujška gora na Štajerskem.

— **Iz Novega kota** nam poročajo, da aprovizacija zelo neredno in krivično posluje. Tako je dobila na pr. sulferajnska šola meseca oktobra 30 litrov petroleja, slovenska niti enega. Občinarjem, ki trpe vsled tega, svetujemo, naj se obrnejo na svojega poslanca.

— **Spremembe na avstrijskem dvoru.** Svoječasno je mažarsko časopisje z veseljem pozdravilo odhod načelnika kabinete pisarne grofa Polzer-Hoditz. »Pesti Naplo« izve sedaj od dobro poučene strani, da pride grof Polzer-Hoditz na drugo, z dvorskega stališča veliko važnejše mesto; postal bo namreč drugi glavni dvorni mojster. Isti list povdaja, da bi to dejstvo pomenilo, da so interesi, ki so pri padcu grofa Polzer-Hoditz zmagali, zopet potolčeni. List izve nadalje, da bo imenovan najbrže za načelnika kabinete pisarne sedanjí ministrski predsednik Seidler, katerega naslednik bi bil grof Sylva-Tarouca.

— **Enotna politična češka stranka.** Za enotno češko stranko, ne samo meščansko, ampak iz vseh vrst naroda, se oglašajo razne stranke in med njimi tudi češka državnopravna (radikalna) stranka. Predsedništvo te stranke je sklicalo shod zaupnikov na 13. januarja in mu bo predložilo predlog, da naj se stranka razpusti. Češki pisatelji so izdali za Božič oklic za enotno stranko.

— **Slovanska posest.** Vitanjsko graščino je kupila Češka zemaliska družba v Pragi. Dosedanji lastnik je bil Nemec Ramsauer. Nemški listi pišejo, da je ta sprememba posesti za Vitanje in okolico v gospodarskem in narodnem oziru velike važnosti.

— **Poverjeništvu.** G. Davorin Sladonja, uradnik »Ljubljanske kreditne banke«, nam sporoča, da je prevzel za Ljubljano poverjeništvu »Književnega Juga«, skupne jugoslovanske književne revije, ki je začela izhajati v Zagrebu.

— **Poštna vest.** Z dnem 8. januarja 1918 se zopet odprejo poštni uradi Brežin, Robič in Livek in sicer za sedaj samo za pisemskopoštni promet v številni službeno in zasebno rekomandaciji.

— **Zaradi nakupičenja zavrtkov** je od 31. decembra t. l. do 5. januarja 1918 ustavljeno po celem Avstrijskem sprejemanje zasebnih zavrtkov v Trst, na Primorsko in Kranjsko, izvzemši potrebne zavrtke, nuje zavrtke, pošiljkatve s kvasom (drožmi) in denarne pošiljke. Smejo pa se sprejemati zavrtki v tem ozemlju tudi za to ozemlje.

— **Po štirih letih zboruje zopet porota.** Dunajsko porotno sodišče je pričelo po štirih letih zopet posloovati.

— **Nesreče.** Na kolodvoru v Spodnji Šiški je izpodrsnila na zmrzlih tleh tamošnja snailzka železniški voz 50 let stara vdova Marija Batič ter si je zlomila vsled padca levo roko v zapestju. — Na nož je padel ter si poškodoval trebuh 21 let stari premogar Albin Grum iz Trbovelj št. 105, ko je po poti grede ostril palico ter med hojo izpodrsnil. — Podolgasto, iz medi napravljeno cev, ki so jo pustili vojaki ter je ležala med starim železjem očetovim, je

zažgal 18 let stari čevljarški pomočnik Smole Dominik iz Sr. Gamelj št. 7. Ker so bile v cevi eksplozivne snovi, je cev eksplodirala z močnim pokom ter mu razmesarila prve tri prste na levi roki.

— **Nakaznic na tobak** ne nameravajo izdati, ker bi se z njimi napake v prodaji tobaka ne odpravile. Januarja cen tobaku še ne zvišajo, pač jih pa bodo februarja 15 do 30 odstotkov.

— **Zahteve ukrajincev.** Na izrednem zasedanju ukrajinskega narodnega kongresa so zahtevali, naj se k mirovnim pogajanjem priuste tudi zastopniki avstrijskih Ukrajincev. Vzhodna Galicija in severna Bukovina naj se združijo v upravno celoto. Kongres je ugovarjal proti utelesitvi ukrajinske zemlje k poljski državi. Če bi se to nameravalo, naj se odloči pripadlost vzhodne Galicije in severne Bukovine po načelu samoodločbe narodov. Kongres je protestiral, da bi Mažari zopet mažarizirali Ukrajince.

— **»Hrvatska«**, glasilo znane frankovske stranke v Zagrebu, je z novim letom znatno zmanjšala svojo obliko. Tiska se je dnevno okoli 2800 izvodov, od katerih je pa polovica neplačanih. Pač znak »pri-ljubljenosti« »Hrvatske« in frankovske stranke.

— **Sociološko društvo** ustanove so-trudniki »Hrvatske Njive« v Zagrebu.

— **Mažarski kapital** za — hrvatski list. Iz Osjeka poročajo, da je kupila te dni osješka podružnica »Budimpeštanske ogrske komercialne banke« gotovo število delnic osješkega dnevnika »Hrvatska Obrana« in je tako postala delničarka hrvatskega lista. Da bo imela imenovana podružnica tudi gotov vpliv na list, o tem menda nihče ne dvomi.

— **Hrvatski podban dr. Krišković** je ponudil svoj odstop. Pravijo, da je v hrvatsko-srbski koaliciji — kriza.

— **Nova ogrska vladna stranka.** Ogrski ministrski predsednik Wekerle je cesarju poročal o programu name-ravane nove enotne vladne stranke na Ogrskem. Cesar je želel, naj mu predloži program v obliki spomenice, kar je Wekerle že storil. Vlada se odloči čez nekaj dni. Med drugim zahteva, kakor trde ogrski listi program nove enotne vladne stranke tudi, naj se vprašanje armade reši v narodnem, ogrskem smislu.

— **Samostojna ogrska armada.** »Az Est« je pisal: Bistven del programa nove ogrske vladne stranke tvori ustanovitev popolnoma samostojne ogrske armade.

— **Izgube angleškega plemstva.** Leta 1917. je padlo 2200 angleških plemičev v vojski.

Ljubljanske novice.

Ij Krekov večer v Mostah. Šentpetersko prosvetno društvo v Ljubljani priredi na povabilo Slov. katol. izobraževalnega društva za Selo-Moste v nedeljo, na praznik Sv. Treh Kraljev, dne 6. januarja 1918, točno ob pol 5. uri popoldne v Društvenem domu na Selu v proslavo spom. prvoboritelja Jugoslovanov in ustanovitelja Slov. kršč.-soc. izobraževalne organizacije Krekov večer. Spored: 1. a) Slovan, koračnica; b) Svrčanje, fantazija; c) Intermezzo iz opere Cavalleria rusticana. Svira salonski orkester pod vodstvom g. iur. Bežka. 2. a) Jak. Aljaž: Domovini (besede S. Gregorčiča); b) St. Premrl: Zdravica (besede dr. Fr. Prešerna). Poje društveni pevski zbor pod vodstvom g. Zdešarja. 3. Predstava: Kjer ljubezen, tam Bog. 4. Slavnostni govor. Govori državni in deželni poslanec g. Jožef Gostinčar. 5. Dr. Izidor Cankar: Krekovo delo. Alegorija. — Cene: Sedeži I. vrste 3 K, II. vrste 2 K, III. vrste 1 K 50 vin., stojišča 1 K. — Vstopnice se dobivajo v predprodaji v Društvenem domu na Selu, v trgovini g. Orehka v Novem Vodmatu in v prodajalni konzumnega društva na Zaloški cesti št. 15. — Del čistega dobička je namenjen za Krekov spomenik. Preplačila se hvaležno sprejemajo. — Pohitimo, da skupno proslavimo spomin dr. Jan. Ev. Kreka! — Odbor.

Ij Sv. maša za duševnika za pokojnega gospod. Antona Trstenjaka, kontrolorja Mestne hranilnice, bo v petek ob 8. uri v trnovski cerkvi.

Ij Iskrena zahvala vsem blagim do-brotnikom, ki so z malimi in večjimi pripetki pripomogli, da se je v naši rezervni bolnici kakor v obeh prejšnjih letih tudi letos bolnim vojakom z bogato božičnico nekoliko nadomestilo domače božično veselje. Najsrečnejša sta bila ob tej priliki pač ona dva vojaka (eden izmed njih ubog mladenič brez staršev), ki sta dobila po srečki vsak eno nikljasto žepno uro z veri-zico, kar je darovala v to svrhu neka tukajšnja urarska tvrdka. — Rezervna bolnica pri uršulinkah v Ljubljani.

Ij Zaročila se je na Silvestrov večer gđc. Anika Jeleničeva (Majarončková) z magistratnim uradnikom g. Francetom Kavčičem.

Ij Umrli so v Ljubljani: Katar. Gneda, zasebnica, 78 let. — Matija Florjančič, hla-

pec, 66 let. — Marija Kodela, zasebnica, 82 let. — S. Inocencija Apolonja Pogelšek, usmiljenka, 25 let. — Ivana Tellian, kuharica, 52 let. — M. Eleonora Pirnat, šolska sestra, učiteljica, 40 let. — Marija Knipic, vdova železniškega sluga, 53 let. — Lujiza Goritschnigg, zasebnica, 71 let. — Josip Mihelčič, hiralec, 34 let. — Lucija Herle, kuharica, 73 let. — Emilija Petris, vdova okrajnega glavarja, 76 let. — Anton Grohar, hlapec, 26 let. — Karel Lavrič, sin premogarja, 3 leta in pol. — Julij Rutar, mestni kaplan, 33 let. — Marija Belič, zasebnica, 77 let. — Anton Levec, sin kajzarice, 10 let. — Janez Krže, rešetar in posestnik, 37 let. — Uršula Pivk, bivša postrežnica, 43 let. — Mihael Kobe, kovač, 82 let. — Lucija Erzin, hiralka, 84 let.

Ij Pripadniki vojne zveze, ki stanujejo v okoliših ljubljanske mestne aprovizacije, se nujno opozarjajo, da morajo, kakor doslej, dobiti pri krušnih komisijah izkaznice za kruh in moko. Vsak naj pa izrecno zahteva izkaznice s štampiljo »Vojna zveza«. Da je treba še vedno hoditi po izkaznicah h krušnim komisijam, je vzrok pomanjkljivo popisovanje pri vojni zvezi, ker so se nekateri družinski člani, ki so uslužbeni v raznih tovarnah, priglasili vsak na svojem kraju, tako da so dvakrat popisani. Pozneje, ko bo v tem oziru napravljen red, bo bržkone to odpadlo.

Ij Kaj je z moko, za katero imamo že celih 14 dni v rokah karte? Stradamol!

Ij Krušne komisije bodo uradovale v petek, 4. in v soboto, dne 5. decembra vsakokrat od 8. do 1. ure popoldne. Izdajale se bodo v petek izkaznice za kruh in moko, v soboto izkaznice za sladkor in če bodo izgotovljene tudi izkaznice za maščobo.

Ij Prodajalci premoga se pozivljajo, da takoj predložijo v mestni posvetovalnici vse odrezke kart za premog in naznanijo, koliko imajo še v zalogi premoga.

Ij Prodajalci petroleja se ponovno pozivljajo, da takoj predložijo vse karte in prejemnice za petrolej v mestni posvetovalnici in naznanijo, koliko imajo še v zalogi petroleja.

Ij Prekajeno meso na rmenne izkaz-nice B. Stranke z rmenimi izkaznicami B. prejmejo prekajeno meso v petek, dne 4. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od 1. do pol 2. ure štev. 1 do 200, od pol 2. do 2. ure štev. 201 do 400, od 2. do pol 3. ure številke 401 do 600, od pol 3. do 3. ure 601 do 800, od 3. do pol 4. ure št. 801 do 1000, od pol 4. do 4. ure štev. 1001 do 1200, od 4. do pol 5. ure 1201 do 1400, od pol 5. do 5. ure štev. 1401 do 1600, od 5. do pol 6. ure štev. 1601 do konca. 1 oseba dobi pol kilograma, 2 in 3 osebe 1 kilogram, 4 in 5 oseb 1 in pol kg, več oseb 2 kg. Kilogram stane 4 K.

Ij Kislo zelje za Vič. Občani Viča, ki imajo rmenne izkaznice zaznamovane s črko B ali C prejmejo kislo zelje v petek, dne 4. t. m. dopoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: stranke z izkaznicami B pridejo na vrsto od 8. do 9. ure dopoldne ter stranke z rmenimi izkaznicami C pa od 9. do 10. ure štev. 1 do 225, od 10. do 11. ure štev. 226 do konca. Vsaka oseba dobi 1 kg. Kilogram stane 80 vin.

Ij Kislo zelje za Moste. Občani Most, ki imajo rumene izkaznice s črko B ali C, prejmejo kislo zelje v petek, dne 4. t. m., popoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od pol 2. do 2. stranke z izkaznicami B št. 1 do 100, od 2. do pol 3. št. 101 do 200, od pol 3. do 3. št. 201 do konca. — Od 3. do pol 4. stranke z izkaznicami C št. 1 do 110, od pol 4. do 4. št. 111 do 220, od 4. do pol 5. št. 221 do 330, od pol 5. do 5. št. 331 do konca. Vsaka oseba dobi 1 kilogram. Kilogram stane 80 vin.

Ij Manjša vsota denarja se je našla. Vpraša naj se na stojnici na Vodnikovem trgu »pri Minku«, nasproti trgovine Šober.

Ij Izgubil je nek trgovec iz Domžal dne 29. decembra 1917 v Ljubljani ali okoli pet beležnic, ki so zanj velike važnosti. Poštenemu najditelju, ki jih prinese v pisarno dr. Frana Novaka, odvetnika v Ljubljani, se izplača nagrada 50 K.

Primorske novice.

Prosta vožnja za begunce. Bolj nego kdaj poprej se je vzbudilo v naših beguncih hrepenenje po domu. Mnogim se ta nada v kratkem tudi izpolni. Vsi begunci imajo pravico do proste vožnje zase in za vse njihovo blago. Toda preden gredo na pot, si morajo preskrbeti vsa potrebna oblastvena dovoljenja. Tisti begunci, ki ne bodo potovali v skupnih transportih, marveč se bodo vozili po svoji volji, morajo dobiti prej dovoljenje občine, glavarstva in od merodajne vojaške oblasti. Ko imajo vse to že v rokah, naj se obrnejo na zaupnika in pooblaščenca gospoda inspektorja Karla Zirkounig, Weis, Gornje Avstrijsko, August Göllicherstr. 3, ki jim v najkrajšem času preskrbi vse potrebne listine za prosto vožnjo zanje in njihovo blago. Na-

znati pa mu morajo popolnoma natančno: 1. imena beguncev, 2. poklic (opravilo, obrt itd.), 3. število, ime in starost ostalih članov rodbine, 4. bivališče v domovini, 5. kam se hočejo peljati ali vrniti, 6. od katere železniške postaje nastopijo pot, 7. do katere železniške postaje se popeljejo, 8. število tovorov in kakšni so (na primer 3 zaboji, dva kovčka, dva žaklja, 1 šivalni stroj, 1 zavoj posteljnakov, 2 svežnja blazin itd.). Vse te napovedi so predpisane in torej neizogibno potrebne. Dostoj se je obrnilo do nas veliko beguncev s prošnjo, da bi jim preskrbeli naknadno povračilo dosedanjih prevoznih stroškov. Takim povračilom se železniške uprave odločno upirajo. Najbrž bodo taka povračila možna potem, ko stopi novi zakon v veljavo. O tej zadevi bomo v javnosti poročali, kakor hitro bo ta zadeva popolnoma pojasnjena, da bomo mogli našim beguncem pravo svetovati.

Darovi. Gosp. Artur Lokar, Maribor, Schellerstr. 6, je daroval »Posredovalnici« 50 K. da počasti svojega nečaka Danila, ki je dokončal medicinske študije. Za prejeti dar se iskreno zahvaljujemo. — Župni urad Lozice pri št. Vidu nad Vipavo je poslal znesek 75 K, katerega je nabrala ondodna Marijina družba. Nekaj malega so prispevali tudi Mohorjani. Vsem vrlim dekletom in darovalcem se »Posredovalnica« za izraz bratovske ljubezni najtopleje zahvaljuje.

Naredno gospodarstvo.

Trgovina z lesom na Kranjskem je zopet odprta s tem, da je Kranjska izločena iz ožjega vojnega ozemlja. Za nakup in promet z mizarskim stavbnim lesom zato ni treba več posebnega dovoljenja od c. in kr. vojaškega oddelka za nabavo lesa. Za promet po železnici veljajo seveda vsakokratne omejitve za sicer prosto blago. Ker s tem odpadejo težkoče v prometu z rezanim in stavbnim lesom, bodo obrtniki zopet mogli zagotoviti si les po maksimalnih cenah brez običajnih doplačil za posebne stroške.

— **Vrednost zemljišč** narašča vedno bolj. Po svetu je denarja čimdalje več in ljudje ne vedo pravzaprav kam ž njim, saj obrestna mera vedno bolj pada. Kmetijski produkti naraščajo v ceni, vsled česar vidimo, da kupujejo ljudje zemljišča za vsote, ki bi se nam zdele pred vojsko naravnost gorostasne. Da so se cene posestev zvišale za 100 odstotkov, ni redek pojav. Pa tudi v velikih mestih se hiše prodajajo in kupujejo za cene, ki pa se v sedanjem položaju ne obrestujejo več kot z 2 odstotkoma. Stavbna dela skoro popolnoma počivajo, praznih stanovanj ni več dobiti. Zato se plačujejo vsote, ki se nam zde mnogokrat fantastično pretirane. Da ima denar vedno manjšo vrednost se kaže tudi tu, medtem ko na drugi strani povzroča ta zmanjšana vrednost denarja in pomanjkanje delavnih moči vedno večje zvišanje plač v industriji in kmetijstvu.

Delavske plače so se tekom vojske zvišale povprečno od 80 do 100 odstotkov. Ne povsod sicer, a za merilo nam je lahko ta številka. S tem seveda ni rečeno, da se delavcu danes bolje godi kot pred vojsko, kajti živila so postala petkrat in tudi desetkrat dražja. Razmere delavstva so ravno tam boljše, kjer podjetnik skrbi tudi za preskrbo z živili. Mnoga industrijska podjetja so namreč nakupila ogromne zaloge živil in jih sedaj prodajajo delavstvu za primerne cene. Relativno najugodnejši je še položaj kmetijskih delavcev, ki dobe hrano neposredno od producenta — delodajalca, vsled česar tudi večji zaslužek lažje ostane v rokah delavca. Močno so prizadeta vsled draginje ona podjetja, ki zaposlujejo velike množice uradnikov, nastavlencev in delavcev. Tako plačuje sedaj država na leto svojim uradnikom 760 milijonov kron več kot v mirnih časih. Kak bo nadaljni razvoj delavskih plač po sklepu miru, je odvisno od tega, kako se bodo razvijale cene živil in vtis bodo napravile na delavni trg množice, ki se bodo vrstile po demobilizaciji domov.

Kupčija z vinom v Istri. Uradno smo prejeli: Nekateri občinski uradi so prijavili vinskiemu uradu za Istro, da so mnogi producenti prodali svoje vino krčmarjem, trgovcem in zasebnikom brez dotičnega dovoljenja tega urada in ne da bi bili plačali istemu prispevek za režijske stroške. Zato se občinski uradi pozivljajo, da po izvedenih poizvedbah iztirjajo od dotičnih strank omenjene zneske, in da jih pošljejo čim prej vinskiemu uradu v Trstu. Proti tistim, ki dobrovoljno plačajo omenjene zneske, se ne bo postopalo radi prestopka. Eventualne stroške, združene z iztirjavanjem, povrne vinski urad za Istro.

Dalmatinski »Zadružni Savez«, ki ima že svojo »Zadružno banko« na Reki, je sklenil ustanoviti banko tudi v Splitu z glavnico 5 milijonov K. Nova banka se

bo čimprej spreminila v delniško društvo, v katerem bodo imele članice 50% delnic, zasebniki 25% in sam »Zadružni Savez« pa 25% delnic.

Nova velika tovarna za konjak v Zagrebu. Veletrgovca Vladimir Arko in Karol Ebenšpanger sta ustanovila v Zagrebu novo veliko tovarno konjaka. Tovarna se nahaja v Vlački ulici št. 116 v Zagrebu. V tovarno je vložen ogromen kapital — 12 milijonov kron. Do sedaj je za to tovarno nakupljenega 30.000 hl vina, iz katerega bodo izdelovali konjak, ki ga bodo večinoma izvažali na Poljsko in v Švico, ker se ga od tam največ zahteva.

Izkoriščanje vodnih sil na češkem. V Pragi se je sestavil poseben odbor, ki naj preiskuje moč vodnih sil na češkem z namenom, da dobe čim več električne sile, ker primanjkuje premoga.

Prošnje za izvoz in prevoz. Po poročilu c. in kr. poslanstva v Berlinu se od 1. decembra 1917 dalje na Nemškem ne bodo več sprejemale prošnje za izvoz ali prevoz, ako ne bodo vsebovale navedb o teži ali če ne bodo te navedbe natančne. Prošnje, ki so s svinčnikom ali kopirnim svinčnikom pisane, oziroma s kopirnim papirjem prepisane, se bodo kot za nadaljnje uradovanje neprikladne zavračale. S pisalnim strojem napravljeni odtisi pa se bodo še nadalje sprejemali. Interesenti se o tem obveščajo s pozivom, da se v svojih vlogah v lastnem interesu natančno drže omenjenih določb, ker jim je sicer računati z zamudo in gmotno škodo.

Narodno gospodarstvo v Rusiji. Poljedelstvo je v Rusiji močno trpelo. Več kot tretjina ogromnega polja je ostala neobdelana, ker so posestniki zapustili svoja posestva, dostikrat tudi deželo, in ker je vojska ravno med kmeti zahtevala največ krvnih žrtev. Tudi industrija je mnogo trpela. Slepivo bogastvo borznih dobičkarjev in sijajni bančni uspehi se v ruskem narodnem gospodarstvu ravno tako kažejo kot drugod. Tujezemski upniki, zlasti pa francoski kapitalisti pa se tresejo v strahu za svoj kapital, z obresti 25 milijard, ki so ogrožene vsled prevrata v državi. Toda gotovo je, da je Rusiji dana pred vsemi največja možnost, da se po vojski hitro opomore, zaradi neizmernih naravnih zakladov v deželi, ki še niso dvignjeni. Ako se sklene mir z Rusijo, tudi ako ne bo splošnega miru, bosta morali Avstro-Ogrska in Nemčija pričeti s svojim mirovnim delom predvsem v smeri proti vzhodu, — za kar se že sedaj pripravlja na vseh straneh.

Po svetu.

Mažari in narodnosti na Ogrskem. Mažarom pač ni kos nihče, kadar gre za to, da uduše voljo narodov, ki imajo to srečo imenovati se državljaniom Magyarországa. Na zunaj so najhujši demokrati, kadar jim to kaže, ali istočasno so doma največji reakcionarci. Po svetu je zavladala doba demokratizma — Mažari pa, da ne zaostanejo za tokom časa, prinašajo novo volilno reformo, ki je samo na zunanost demokratična, v jedru je pa mažarska, to je reakcionarna nasproti narodnostim. Po statistiki je predloženi zakonski načrt v pogledu mažarstva mnogo ugodnejši, ker povečuje število volilcev za 1,5 odstotka od prejšnjega volilnega reda. Po sedanjih volilnih reformi imajo volilno pravico: Nemci 12,5 odstotka, Slovaki 9,7 odstotka, Rumuni 9,1 odst., Rusini 1,2 odst., Hrvati 1,1 odst., Srbi 2,4 odst., druge narodnosti 1,4 odst. Po prejšnji volilni reformi so imeli volilno pravico: Nemci 13,3 odst., Slovaki 10,4 odst., Rumuni 8,6 odst., Rusini 1,7 odst., Hrvati 1,1 odst., Srbi 2,3 odst., druge narodnosti 1,4 odst. Po prejšnjem volilnem redu so imele narodnosti 38,8 odstotka, po novem, ki temelji na načrtu splošne volilne pravice, bodo pa imele 37,4 odstotka. Pa da niso Mažari demokratje?

Vojni izdatki v evlasti. Za vojsko so izdale: Avstro-Ogrska 70, Nemčija 124, Anglija 156, Francoska 96, Rusija 83, Italija 32 in Združene države 20 milijard kron. Skoro 600 milijard kron so vojskujoče se države izdale v zadnjih 41 mesecih za vojsko. Pred vojsko se je cenilo narodno premoženje navedenih 6 vojskujočih se držav na 2000 milijard. Torej znašajo vojni izdatki več kot četrtino vsega narodnega premoženja. Pri tem pa niso všteti indirektni vojni izdatki, med katere moramo šteti opustošenja v vojnem ozemlju ter zmanjšano produktivno zmoglost vsega narodnega gospodarstva. V Avstriji sami, ako tudi se vojska kmalu konča, bomo rabili 3 do 4 milijarde za obresti vojnih dolgov, v Nemčiji 6 do 8 milijard. Davčna moč prebivalstva bo torej izpostavljena hudim preizkušnjam. Ako pa hoče preživeti davčno moč države, mora na narodnogospodarska politika stremeti, da se v prihodnosti denarja ne manjša in da se draginja ne množi. To so seveda problemi, ki čakajo nujne rešitve, ki pa nam še ne obeta kmalu.

Carsko selo. Časniki vsega sveta so pisali in poročali, da je iz brezlične stanice v Carskem selu sedanja ruska vlada poslala željo po miru. Dasi je bilo ime Carsko selo že davno znano širom sveta, ni pa bilo tako znano, da šteje mesto 20 tisoč prebivalcev in da ima krasne stavbe nekdanjega carskega poletnega bivališča. Svet, na katerem stoji danes Carsko selo, je bil svoje dni last Petra Velikega, ki je dal tamkaj zgraditi grad. Kmalu je princinja Elizabeta v njem najrajši bivala. To je dalo novodolnim princem Caricima sela. Takoj, ko je zasedla prestol, je uredila svoj davni načrt, napraviti tam poletensko prebivališče. Pretekla so leta in leta, preden je bil grad dograjen. Kljub temu, da so bile delavske moči jako pomanjrljive, je stala stavba čez polmilion rubljev. Katarina II. imenuje grad v svojih zapiskih »Delo Penelopino«, zakaj stavba je bila šestkrat porušena in zopet iznova zgrajena, dokler ni naposled obdržala podoba, kakršno ima še danes. Z okraški se ni štediti. Balustrada, ki se vleče okoli strehe, je bila z vsemi okraski, ki so v njej spadal, bogato pozlačena. Voliv vremena je na hitro uničeval pozlačene okraske in jih je bilo treba zdaj pa zdaj preroviti. Na ta način so porabili v teku 15 let 2 metrska stota cekinastega zlata. Ko je Katarina II. zasedla prestol, je dala vso balustrado preplestati, ne da bi bila dala prej odstraniti težkega pozlačena. Iz tega se pa re ste sklepati, da je Katarina II. mami negovala umetnost nego njene prednice. Ravno narobe, v mnogem oziru jih je skušala celo prekositi. Posebno se je trudila še okrasiti nekatere sobane v gradu. Breale misli, da bere pravilico, če sliši, da je dala Katarina II. notranjščino izdelati v tej dvorani iz srebra, v oni iz ahata, tretjo zopet iz azurita, četrto iz porcelana in naposled peto dvorano iz ebenovine in zlata na kitajski način. Druga dvorana, čigar cela okrasba je iz jantara, je dar Friderika Velikega Katarini II. H gradu je pridejala dvonadstropna galerija iz marmorja, čigar praskrsen hodnik vodi v prelepi park s kitajskimi mostovi, ki so izklesani iz blede-modrega sibirskega marmorja.

Opotovanje krogle v človeškem telesu. O posebnem dogodku, v katerem je kri zavlekla kroglo do človeškega srca, poroča zdravnik A. Jaffe v zdravniški bojni prilogi »Münch. Medizin. Wochenschrift«. Dne 28. oktobra lanskega leta je bil pripeljan v bolnišnico v bok ustreljeni vojak. Dne 2. novembra so se pojavile pri bolniku silne težave pri dihanju in bolečine v prsih. Dne 14. novembra je vojak umrl. Splošno se je mislilo, da so se mu bila pljuča vnela, za kar je bilo več znakov. In vsled tega se je tudi diagnoza tako dala. Ko je bilo telo obducirano, so našli kroglo v desni srčni prekat, ki se je na zadnji steni prosto gibala. V srcu niso opazili nobene rane, in ko so truplo natančneje preiskali, se je dognalo, da je krvni tok kroglo v srce zavlekel, kjer je naposled obtičala.

Kakšna beda vlada na Nemškem, je razvidno iz zasebnega pisma, poslanega iz Monakovega dne 11. grudnia m. l., v katerem poroča pisec med drugim tole: Sicer se nam dobro godi. Dobivamo za vsakega družinskega člana na teden 1 jajce za 22 pfenigov, zdaj pred božičnimi prazniki pa 3 jajca in več moke, da si lahko kaj spečemo. Surovega masla 75 gramov za 40 pfenigov, limbarskega sira na teden 100 gramov za 30 pfenigov. Mesecno dobivamo 3 do 4 stote premoaga ali koksa. Po novem letu bomo dobili mesečne karte za sukanec. Piva pa imamo kolikor hočemo in se toči liter po 28 pfenigov od 11. ure dopoldne do 2. popoldne ter od pol 7. do 11. ure zvečer.

Popisovanje Ircev. »Echo de Paris« je poročal, da se popisuje irske državljane. Najbrže jih bodo prisilili, da bodo morali pod orožje.

Ameriška pomoč na morju se omejuje le na nekaj preganjalcev podmorskih čolnov. S križarkami ali z večjimi vojnimi ladjami Amerika ne pomaža sporazumu.

General Petain o položaju. Agence Havas: General Petain je izdal armadno povelje, v katerem pravi med drugim, da slabost Rusije vere francoskih vojakov ni zmajala; krepi jo namreč vsak dan večja pomoč Združenih držav. Najvztrajnejši bo določil pogoje miru.

Najnovejša poročila.

Čehi in mirovna pogajanja.

Praga, 2. januarja. Načelnik »Češkega Svaza«, Stanek, ki je danes zvečer odpotoval na Dunaj, je danes od tu razposlal vsem poslancem, češkega, moravskega in šlezjskega deželnege zbora (tudi na poslance razpuščenega češkega deželnege zbora) vabila, v katerih jih vabi k zborovanju, ki se bo vršilo 6. januarja v Pragi. Na tem zborovanju bodo češki poslanci zavzeli stališče napram sedanjim mirovnim negotinjam.

Zasedanje poslanske zbornice in delegacij.

Dunaj, 3. (K. u.) Predsednik poslanske zbornice dr. Gross se je večeraj posvetoval z zunanjim ministrom grofom Czerninom in z ministrom predsednikom Seidlerjem glede na sklicanje poslanske zbornice. — Predsednik avstrijske delegacije deželni glavar prelat Hauser se je posvetoval z zunanjim ministrom grofom Czerninom z ozirom na zasedanje delegacij.

Ruski glas o vojni napovedi Amerike Avstriji.

Berlin, 2. januarja. (K. u.) Ruski oficiozni vojaški list »Armija i flot« je pisal glede na vojno napoved Amerike Avstriji: Amerika je napovedala Avstriji vojsko v tistem trenutku, ko je ruska demokracija z vsemi silami delala na to, da konča zločinsko klanje ljudi. Ali se ameriška in angleška buržoazija trudita krvavo grozoto le zato podaljšati, da sovražnika tako uničita, da ga kot konkurenta s svetovnega trga izločita? Ameriški kapitalisti znajo, da so dežele, ki se vojskujejo, gospodarsko tako oslabilene, da ne bodo v doglednem času več nevarne. Vedo, da če izvedejo vojsko do popolnega izčrpanja moči, ostanejo sami na s kostmi posejanimi mrliškimi polji edini zmagovalci, ki si potem svet razdele.

Dr. pl. Kühlmann odpotoval v Brest Litovsk.

Berlin, 3. januarja. (K. u.) Dr. pl. Kühlmann je ponoči odpotoval v Brest Litovsk. Z njim so se odpeljali tudi turški in bolgarski odposlanci.

Berlin, 3. januarja. Wolff: Cesarju Viljemu sta poročala včeraj dr. pl. Kühlmann in maršal Hindenburg.

Ukrajinci in mirovna pogajanja.

Dunaj, 3. (K. u.) Listi so poročali: Ukrajinsko glavno tajništvo je poslalo vojskujočim se in nevtralnim velesilam in zastopnikom osrednje rade v Brestu Litovskem noto, v kateri zahteva, naj se udeležijo zastopniki ukrajinske demokratične republike mirovnih pogajanj v Brestu Litovskem. Ukrajinski vladi bo vlade četverozeve brzojavno odgovorile, da pripoznavajo potrebo udeležbe zastopnikov demokratične republike na mirovnih pogajanjih v Brestu Litovskem. Nemčija, Avstrija, Bolgarija in Turčija izjavljajo, da so pripravljene pozdraviti zastopnike ukrajinske demokratične republike pri mirovnih pogajanjih. Opozarjajo na okolnost, da so ukrajinske zastopnike pozdravili že pri pogajanjih o premirju. Listi so pristavili, da je četverozeve tako odgovorila sporazumno z rusko delegacijo, ki smatra ukrajinsko delegacijo za bistven del ruske delegacije.

Ukrajinci in boljševiki.

Petrograd, 2. jan. (K. u.) Člani odposlaništva, ki so se v Kijevu pogajali o poravnavi spora med sovjetom in rado, so izjavili: Mogoče je, da se spor prijateljsko poravna tako, da se sestavi nova rada, kateri se njen vpliv razširi. Osrednja rada namerava sprejeti ultimat vseh ljudskih komisarjev, če preskrbe Ukrajini denar in če z uradnim dekretom pripoznajo ukrajinsko republiko. Odposlanci so izjavili, da Ukrajinci izvoza žita v Veliko Rusijo ne nameravajo ustaviti.

Nemško-ruski gospodarski posvet.

Petrograd, 1. jan. (K. u.) Na prvi seji nemško-ruskega gospodarskega odseka so razpravljali o uvedbi brzozavljanja in glede na železniški in poštni promet.

Ločitev Finske od Rusije.

Petrograd, 1. jan. (K. u.) Svet ljudskih komisarjev je z ozirom na prošnjo finske vlade o priznanju neodvisnosti finske republike v popolnem soglasju z načelom svobodne samoodločbe narodov predlagal glavnemu izvršilnemu odboru: 1. Pripozna se politična neodvisnost finske republike. 2. Sporazumno s finsko vlado se sestavi poseben odbor zastopnikov obeh strank, ki izdelaj, kar je potrebno, da se izvede ločitev Finske od Rusije.

Poziv sporazuma na mirovna pogajanja.

Lugano, 2. jan. »Avanti« je pozval vlade sporazuma, naj se pogajajo z osrednjimi velesilami če le samo za to, da preiskusijo njih voljo do miru.

Devet ladij potopljenih.

Berlin, 3. januarja. Wolff: Podmorski čolni so potopili v angleškem kanalu in na Atlantskem oceanu 4 parnike, 3 jadrnice in 2 ribiški ladje.

— Zaposlovalnemu tečaju goriških učiteljskih v Ljubljani je naklonil prebлагodni gospod Jakl, tovarnar, sedaj v Karlovcu, za podporni sklad 100 K. Na velikodušnem darilu izreka najtoplejšo zahvalo vodstvo.

— Pisemska cenzura v Istri. V političnih okraih Pulj, Opalija, Lošinj, Krk.

Pazin in v sodnih okraih Poreč, Rovinj in Vale je oblast znova uvedla pisemsko cenzuro.

Vstop v trgovsko mornarico. Na različna vprašanja se interesirani krogi opozarjajo, da mladeniči, ki hočejo postati pomorščaki, sedaj ne morejo biti sprejeti na nemške trgovske ladje. Tudi po vojni bi bilo zanje gotovo boljše, če se izobrazijo za častnike trgovske mornarice v Avstriji ali na Ogrskem.

Skušnje poštne uradnice s pravdobrim uspehom so napravile sledeče Slovenke: Anica Kupec iz Št. Pavla pri Preboldu, Marija Trober iz Mozirja, Al. Ermenc iz Luč, L. Vrečko iz Št. Jurja ob juž. žel.

Cenjenim naročnikom!

Kakor vsi drugi časopisi, ki so tekom sedanjega vojske deloma že večkrat dvignili naročnino, smo prisiljeni tudi pri »Slovenecu« vnovič storiti ta neprijetni korak, ako nočemo priti v položaj, ki nam sploh onemogoči izdajanje časopisa.

Z nižje navedeno novo ceno seveda niti z daleka ne bo izravnana ogromna razlika pri cenah za nabavo papirja, barve in drugih potrebščin. Vojske nikakor neče biti konec, cene za neobhodno potrebni tiskarski material se pa tako rapidno dvigajo, da so pri nekaterih predmetih že dosegle 1000 % poviška. Vnovič zvišana naročnina seveda ne bo mogla zamašiti te ogromne vrzeli, marveč bo le nekoliko pripomogla, da bo mogoče izogniti se vsaj največjemu primankljaju.

Počeniš s 1. januarjem 1918 veljajo torej za dnevnik »Slovenec« naslednje nove cene:

po pošti:	
za celo leto	K 36.—
„ pol leta	„ 18.—
„ četrta leta	„ 9.—
„ en mesec	„ 3.—
v Ljubljani na dom:	
za celo leto	K 32.—
„ pol leta	„ 16.—
„ četrta leta	„ 8.—
„ en mesec	„ 2-70
v upravnistvu za en mesec	„ 2-50
za Nemčijo celoletno	„ 40.—
„ ostalo inozemstvo celoletno	„ 46.—
Sobotna izdaja celoletno	„ 8.—

p o s a m e z n a številka velja 14 vinarjev.

Kdor izmed cenj. naročnikov je medtem že obnovil delno ali celo naročnino za leto 1918., naj nam razliko dopošlje po položnicah.

Znižanih naročnin ne moremo nikomur dovoljevati.

Trdno smo uverjeni, da bodo cenj. naročniki znali v polni meri vpoštevati sedanjí skrajno neugodni položaj svojega dnevnika in nam ostali zvesti tudi v bodoče.

Naročajte in širite naše liste:

Dom in Svet, letno 14 K, za dijake 10 K	
Čas	6 K „ „ 6 K
Mentor	4 K „ „ 2 K
Mladost	5 K „ „ 4 K
Ilustr. Glasnik	12 K „ „ 10 K
Bogoljub	4 K „ „ 4 K
Zlata Doba	4 K „ „ 3 K
Slov. Učitelj	5 K „ „ 5 K
Vrtec	7 K „ „ 7 K
Angeljček	1-50 K „ „ 1-50 K
Naša Moč	4 K „ „ 4 K

IX. c. kr. avstrijska razredna loterija. Zrebanje 2. razreda se vrši dne 15. in 16. januarja 1918. Cena srečk je: $\frac{1}{2}$ 80 K, $\frac{1}{4}$ 40 K, $\frac{1}{8}$ 20 K, $\frac{1}{16}$ 10 K. Srečke za to zrebanje priporoča Ljubljanska Kreditna banka v Ljubljani kot poslovna c. kr. avstrijske razredne loterije in njene podružnice v Celju, Celovcu, Trstu, Splitu in Gorici (sedaj v Ljubljani).

Sluke z vojne.

(Vinko Gaberc.)

I.

Dne 30. oktobra sem se odpravljal s par svojih ljudi s telefonske stacije doli pri morju pod razvalinami starodavnega gradu Devina. To je bilo dvoje slabih noči, dvoje nezgodnih dni. Vihra za bežičim sovražnikom, ves nered in zmedenost, ki sta v navadi pri takih prilikah prve dni. Ničesar za v usta, burja na morju, deževno vreme in mraz, zima v kolibi. Sedaj pa piši in poslušaj, če ti kaplja dež na zbito mizico, če linija ne funkcionira, dasi letajo patrolje od Devina proti Tržiču in Nabrežini noč in dan, in če ponoči, ko je slučajno telefon za dve uri ka-li v redu, nimaš ali svede ali pa papirja ne.

Bilo je obupati, ker čas je zlato, in kurirji ali slučajni obiski mi niso nosili vzpodbudnih priznanj in povelj od predstojnikov in višjih raznih stopenj. Docela smo bili brez moči, ko so mi patrulje javljale, da jim sedaj tu sedaj tam zmanjkuje telefonske žice, ki je ravnokar še bila cela. Kdo ve, kako se je to godilo. Moj sosed pri Nabrežini, ki je lahko zapustil svojo postojanko že pred menoj, je bil celo mnenja, da je to špijon, ki se je skril kje v zakopih pri bližnjem Sv. Ivanu in dela sedaj zgašo. Jaz pa, ki sem popolnoma izgubil vero v špijone in strahove enakega pokolenja, sem trdil, da mi je vod prešči-paval nebodigatreba, ki je rabil linijo za svoje namene. In uveril sem se o resnici svoje domneve. Čemu se togotiti? Saj sem bil rešen neprijetnega položaja.

Na tešče mi je omenjenega dneva prišlo povelje, štacijo zapustiti in zveze prekiniti. Storili smo to z navdušenjem, zlasti ker se je bilo zjasnilo. Pozabili smo na mraz, lakoto in moč, pričakali pod cerkvijo za grajskim ozirom slučajem voz, ki je šel v Tržič po založo, pometali nanj svoj pratež in odjadrali naprej za četami, gonečimi sovražnika s slovenske avstrijske zemlje. Pri riziču in ognjivitem italijanskem vinu sem v Tržiču pozabil na trpljenje minolih dolgih ur. In naslajal sem se, čitaje najzadnji »Corriere della Sera«, ki je pisal o sijajnih uspehih, katere doseže Italija v ravnokar započeti bitki.

Umil sem se po štirih dneh in v mehki postelji kakega italijanskega štabnega oficirja sem gotovo z usmevom zaspal.

II.

V San Giorgio di Nogaro sem se ustavil. Bil je to prvi kraj na Italijanskem, ki sem ga imel priliko natančneje videti. Umazano zanikerno mesto, kakor so vsa taka selišča v kraljevini z dvetisočletno rimsko kulturo. Hiše brez apna, celo brez ometa in ulice blatne, grezne. Stanovalcev sem videl malo; nekaj starcev, dece, a žensk nekoliko več. Tu in tam je gledala z okna kuštrava umazana glava.

Zelo značilno je bilo prve dni našega pohoda v Italijo, da smo povsod videvali ženske, ki so prale velike kupe perila. Tako čudno je bilo nasprotje. Perica revna in zapuščena, perilo pa tako okusno in včasih celo elegantno. Jasno je bilo, da so ljudje revnih slojev pobirali zaostalino za bogatejšimi ljudmi, ki so skoro brez izjeme vsi pobegnili pred zmagovitim sovražnikom. In tako je prišlo, da ima sedaj vsaka revna rodbina vsake vrste perila in celo dobrega pohištva, če je bila toliko podjetna, da je pred očmi novo došli čet na samokolnicah prevažala mobilije iz vil in gradičev v svoje borne domove.

V San Giorgio di Nogaro smo dobro živeli in par dni počivali. Živel sem v stanovanju zdravnika dr. Eugenio Pausa, ki je bil ušel, kakor so pobegnili i župan, i učitelj, i inženir in drugi veljaki, trgovci in industrijalci, pustivši župnika pri maloglavi splašeni čredi. Zanimala me je knjižnica doktorjeva. Možak je imel zbrane knjige italijanske, nekaj francoskih in angleških; nemške nisem našel niti ene, pač pa več — slovenskih. Dr. Pausa je pač beneški Slovenec (Pavša) in morda niti ni stanoval v S. Giorgio di Nogaro, ker sem našel pisma in publikacije naslovljene nanj v »Perpotto«, nemara Praprotno tik ob avstrijski meji nad Krminom.

Vsekakor je dr. Pavša zelo izobražen in prožen človek. Da se je pa v kljub svojemu italijanskemu patriotizmu čutil Slovenca, mi priča dejstvo, da sem našel v njegovi knjižnici nekaj letnikov »Slovana«, knjige Mohorjeve družbe (Večernice in Staretovo Občno zgodovino), izdanja Slovenske knjižnice Gabersčekove in še kaj drugega. Malo zeleno brošurico, koja je početkom 90. let izdal v Trstu neki Lamuskij, pa sem vzel za spomin in jo g. dr. Pavši o priliki rad izročim. Veselilo bi me, če bi se srečala oba nekoč kot svedobna Slovenca. A bojim se, da je pač on Slovenec le bolj v teoriji, ki se varuje stopiti izpod sence italijanske vrbe. Vpoštevam razmere in mu oproščam; on pa naj meni oprost, da sem mu izpil precej medicinskega pelinkovca in se v njegovi rajski postelji parkrat dobro naspal brez uši, sanj in drugih skrbi.

III.

Najgrši nered so Italijani puščali za seboj najbrže tja proti Latisani. Biti je morala strašna zmeda one dni. Bežalo je vse brez cilja in namena. Poveljstva se niso brigala za vodstvo čet, vojska pa ni marala slušati povelj. Gledal je menda vsak, da se umakne kakorkoli vesplošnemu polomu, ali pa je skrkobil, da se kam zamakne in dočaka Avstrijcev. Ob obeh straneh ceste prevrnjeni vozovi z deloma neporabljeno municijo, topovi najsilnejših kalibrov, monture vsake vrste, kuhinje na vozovih, nebroj razmetanih knjig in spisov. In tu ali tam v jarku ali na obrežju mrtev konj, povožen vol.

Oni je gotovo opešan padel, pa so ga ustrelili in zavlekli s ceste, temu počasnežu pa je morda prerahljal avto kosti.

Tam-le v jarku tiči velikanski top, obrnjen s svojim žrelom res prav proti Trstu. A kaj bo, revež. Obtičal je na potu od Trsta in da se sovražnik ne bi ponašal z njim so ga razstrelili. A kaj je to? Tako neznošen vonj veje tam izza grmovja. Videti ni ničesar. Pa morda vendar ni bil tja nekam zlezal kak Italijan, ki mu je bil beg prenašel, da bi se skril? In da so ga videli in kot izdajnika ustrelili? A sedaj trohni sramotno malodušni mož.

Pogled v precej globok potok kaže, da so umikajoči se Italijani zvalili topove raznega kalibra v vodo, ali pa so jih ostavili kraj ceste, brez zatvora neuporabne. Grozoten je beg poražene vojske. In zelo negotove so se smatrali Italijani ob Soči. Koliko so si priredili utrdb »za vsak slučaj!« Mojstri so v zidanju. Vse iz betona, udobno in solidno delo. A seveda, ustaviti se niso mogli nikjer. Morali so se umikati, da jim sovražnik ne pride čisto za hrbet. In ko so začeli bežati, so drli kakor hudournik naprej, sami sebi zastavljaje pot. Tam za reko Piave so se ustalili, pustivši Avstrijcem nebroj materijala in drugega plena.

Srečevali smo ujetnike, a le male čete, ker v našem odseku niso zajemali množic; vsi so bili dobre volje. Gotovo se jim je dobro zdelo, da so rešeni negotovosti in težkega pohoda. Eden teh je v gladkem nemškem jeziku ironsko zaklical: »Jetzt gehen wir nach Trieste«. Pri nas smeh... Ja, pojdite, sem si mislil, pa pozdravite Slovenijo!

Katoliška Bukvarna v Ljubljani nanašanja svojim odjemalcem, da zapira do preklica trgovino ob 3. uri popoldne.

Vsled preobitih notranjih poslov se po tej uri občinstvu ne more pod nobenim pogojem postrezati.

Nekaj oseb je pobrala na poti od frančiškanske cerkve do sv. Jožefa črn kecek. Prosi se, naj ga vrne proti primerni nagradi v ključavničarsko obrt na Marije Terezije cesti št. 6.

Album razrušene Gorice in različne razglednice podrite Gorice. Velika zaloga umetniških kart za 15—18 in 20 K za 100 komadov. Naročila se prosijo na naslov: **ANTON PFATOT, Gradec, Roseggerhaus**

Sprejme se krepko, zdravo in izobraženo **DEKLE** staro nad 20 let, ki ima veselje za prodajalno. Pismene ponudbe naj se naslovijo na »K. 13« na upravnistvo »Slovenca«. V trgovini ali trgovski pisarni izurjene osebe imajo prednost.

DRŽAVNI VPOKOJENEC, zmožen obeh deželnih jezikov v govoru in pisavi ter knjigovodstva, išče **SLUŽBE** **OBČINSKEGA TAJNIKA**, **OSKRBNIKA, SKLADIŠČARJA** ali kaj enakega pod ugodnimi pogoji. Nastopi lahko takoj. Cenj. ponudbe naj se blagovolijo poslati pod št. 3257 na upravo tega lista. 3257

Iščem gospoda, ki bi ob nedeljah opravljaj pisarniška dela. Gre se predvsem za dober slovenski in nemški koncept. Ponudbe pod »Nedelja 9« na upravnistvo tega lista.

Vojaški koledar za 1918

z imenom

Slovenski vojak

je ravnokar izšel in se dobiva vezan in krasno s slikami opremljen v vseh knjigotržnicah v Ljubljani in v raznih trgovinah na deželi

po 1 krono 50 vinarjev.

Razpošilja ga pa tudi založnik Janko Nep. Jeglič, šolski voditelj v Ljubljani, ki daje običajen trgovski popust vsem, ki naroče večjo množino izvodov. P. n. gg. trgovci, učitelji in sploh prijatelji ljudstva, naročajte vojakom in drugim to potrebno knjižico — najbolje po poštni nakaznici, ker je povzette za 50 vinarjev dražje.

Na vojno pošto se povzette ne more pošiljati.

Kupim že rabljeni in dobro ohranjeni

bencin-motor

od 2 do 4 konjske sile. Naslov pove uprava »Slovenca« pod šte. 3.

Dobro ohranjena

pisalna miza

najraje ameriansko delo, se kupi. Kje, pove uprava lista pod št. 3433.

Izgubila

se je **psica, ruski hrt**, po imenu Barry. Nosi poleg Dunajske znamke 1916 vojaško legitimac. pušico. Proti primerni nagradi oddati pri R. Jakopiču, Turjaški trg številka 2, I. 10

Ženitvena ponudba.

Gospodična, lepa, zdrava, blagega srca, stara 38 let, z nekaj tisoč kron, se želi poročiti z boljšim uradnikom ali trgovcem. Vdovec z dvema otrokoma ni izključen. Starost do 50 let. Resne ponudbe pod št. 10 na upravo lista.

50 K nagrade.

onemu, ki prinese v pisarno dr. Frana Novaka, odvetnika v Ljubljani, 5 beležnic (2 črne, 2 zelene in 1 rumene barve), ki so bile dne 29. decembra 1917 v Ljubljani ali okolici izgubljene.

Podpisani javljam, da sem otvoril

ključavničarsko obrt

na Marije Terezije cesti št. 6

in se priporočam v vsa v to stroko spadajoča dela: popravila poljedelskih strojev in vsakovrstnih štedilnikov.

FRANC RAVBAR

Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 6.

Brez posebnega obvestila.

S tem naznanjamo potrjim srcem vsem sorodnikom in prijateljem prežujo vest, da je nam nad vse dragi, vzorni sin, brat, bratranec, nečak in prijatelj

Martin Walland

poročnik pri cesarjevičevem pešpolku šte. 6.

dne 11. novembra 1917 pri naši ofenzivi na laški fronti v bližini mesteca Galio padel junaške smrti, zadet od sovražne krogle.

Svete maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi v Lescah dne 3. januarja 1918 ob 7 uri 30 minut zjutraj.

Priporočamo ga vsem prijateljem in znancem v blag spomin in pobožno molitev.

Lesce, dne 1. januarja 1918.

ŽALUJOČI OSTALI.

Brez posebnih obvestil.

Potrži neizmerne žalosti naznanjamo, da nam je umrl v begunstvu pre-dobri oče

Anton Arrigler

goriški c. kr. gozdar v p.,

dne 1. januarja zjutraj v 58. letu starosti.

Obenem sa zahvaljujemo preč. duhovščini in vsem, ki so ga spremiti k zadnjemu počitku, še posebej gg. povcem.

V Ribnici, dne 2. januarja 1918.

ŽALUJOČI OSTALI.

Zahteva orehov.

Z odredbo z dne 27. novembra 1917, dež. zak. list št. 57, je kranjska deželna vlada dala pod zaporo ves kranjski pridelek orehov letine 1917 za preskrbo prebivalstva. Vkljub zapori smejo posestniki orehov porabljati tisto množino, katero potrebujejo v svojem gospodarstvu, tudi smejo prodajati neposrednim porabnikom, vendar pa z omejitvijo, da se sme enemu in istemu porabniku oddati največjemu množino 10 kg. Ne kratač ta izjemna določila so pridelovalci, hranilci, trgovci in drugi dolžni, svoje zaloge orehov ponuditi v nakup deželni poslovalnici za sočivje in sadje pri

Kranjski aprovizacijski družbi

Gradišče št. 10, I. nadstr.

Podpisana poslovalnica za sočivje in sadje s tem pozivlja vse prebivalce, hranilce in trgovce orehov, da ponudijo svoje zaloge zanesljivo tekom petih dni. Poslovalnica za sočivje in sadje bo plačala po kakovosti blaga do 5 K za kilogram. Dotični, ki svoji dolžnosti glede naznanila oziroma ponudbe ne bodo pravočasno zadostili, so kaznjivi; razun tega se jim bodo oddaji podvržene zaloge po znatno nižjih cenah prisilno odvzele.